

“ИСТОРИИ”

Изложба

Силвия Карамфилова

2021 г.

**“Ние хората нямаме желание да
завоюваме космоса. Ние желаем да
разширим Земята до границите на
космоса. Не знаем какво да правим с
другите светове. Търсим огледало.**

**Издаме в глупавото положение на
човека, стремящ се към някаква цел, от
която той се страхува, и която въобще не
му е нужна...**

...защото... на Човека е необходим Човек!”

***От филма “Соларис”
на Андрей Тарковски (1972 г.),
базиран на романа на
Станислав Лем “Соларис” (1961 г.)***



"Добра вест",
2020 г., дървена дъска,
акрилна боя, златна
и бежова паста за
позлата, 50 x 50 см

“ДОБРА ВЕСТ” е част от поредицата картини, включена в цикъла **“Прозорци, Врати и Мостове”**. Тя представлява **прозорец**, през който отправяме взор навън. Тази картина е алюзия към притчата за Ноевия ковчег. Според легендата, Ноевия ковчег е кораб, описан в Библията в глави 6 до 9 в раздела **“Генезис”**, чрез построяването на който Бог спасява от гибел Ной, семейството му, както и двойки от различни видове животни от глобален потоп. Предполага се, че се е случил преди около 4350 години. В момент когато водите се отдръпнали Ной изпраща бял гълъб с надеждата, че ще открие земя. Гълъбът долита обратно с **маслинена клонка**. Тя се превръща в **символ на спасението** и наличието на пристан, където ще продължи живота. Маслината се свързва с **надеждата за мир, нов живот и целенасочен труд**. Маслината е чест елемент в творбите на много художници по време на войни, катаклизми и епидемии. Маслинената клонка в същото време е и **знак на прераждането**.

Нарисувах картината през пролетта на 2020 г. Тя създава усещането, че днес ние преминаваме през нов глобален катаклизъм, който се характеризира с **остра промяна в живота ни**, изпълнен със страх и несигурност. Оказваме се в един нов Ноев ковчег, движейки се бавно към един свят, който скоро ще бъде наново преосмислен. Не знаем как ще изглежда и какво ще ни предложи. Светлина струи през отворения прозорец и всичко което имаме е **надеждата и решимостта ни да оцелеем**. Бялата птица е символ на тази **надежда и желанието ни за по-добър живот**. Тя носи добрата вест за **ново начало**.

На перваза на прозореца лежат осем **книги**, които са **символ на събирането през времето познание**. Ще влезем в този нов свят чрез натрупването и осмислянето на познание, готовността ни за адаптиране, съчетани с досегашния ни опит. Познанието няма да бъде достатъчно, ако не придобием и мъдрост в процеса на промяната.

В картината се виждат още и **нарове**. В гръцката и персийската митологии нарът е символ на **смъртта**, но и на **плодородието, красотата и вечния живот**. Това показва дуалистичното начало на живота, който вмества раждане и смърт, край и ново начало. Намираме се на прага на едно...**Ново Начало**. Може би е време да напуснем кораба и да открием една нова действителност с отворен (открит) ум и добри намерения.

Ако се вгледате внимателно ще забележите, че маслинените клонки са две. На перваза лежи клонката, напомняща ни за отколешния потоп, докато другата клонка е Добрата Вест, която носи бялата птица. Оставям на вас да прецените как да подходите към новото време което идва.



"Пътят към промяната ни призовава", 2020 г., дървена дъска, акрилна боя, златна, златно-бежова, сребърна и медна паста за позлата, 50 x 50 см

“ПЪТЯТ КЪМ ПРОМЯНАТА НИ ПРИЗОВАВА” е част от поредицата **‘Прозорци, Врати и Мостове’**. Представява **покана да се отправим към непознатото и промяната.**

Наблюдавайки през прозореца откриваме, че се намираме в един уютен дом, в който има удобство, прехрана, и чувство за сигурност – вода в каната и плодове. **Крушите** са символ на **безсмъртие и просперитет**. Крушовите дървеса имат дълъг живот. В Китай почитат крушата като символ на удобството и уюта, но в същото време и като символ на **раздялата**.

Така картината приканва този, който е отворил прозореца към външния свят, да се замисли за това дали да се откаже от зоната си на комфорт или **да се отправи по пътя** към зелени полета и пасища, разноцветни гори, минавайки през мостове и плавайки през далечни морета, дирейки **новото в живота**. **Прозорецът** е архитектурен елемент със символично значение в изкуството, който обикновено се свързва с **посредничеството между вътрешното и външното**. Той е място за наблюдение, неволно воайорство, комуникация, освобождаване, надежда, нови възможности или бягство. Независимо, че животът между стените е ограничен, достатъчно е да отворим прозореца и да погледнем навън. Така **наблюдаваме и откриваме** външния свят, природата и далечни хоризонти. Укрепваме чувството си за принадлежност и общност. Въздухът и светлината проникват и ни носят надежда, повдигайки духа ни.

Има и друг важен символ – този на **моста**. Той е елемент, свързващ две страни, два бряга или две пространства. Те могат да бъдат реални или абстрактни. Прекосявайки моста, човек **преодолява препятствие**, което би могло да бъде конкретно, като река или долина, или по абстрактно такова. Така мостът се превръща в **преход или пътуване**. Но може да бъде и **място за срещи**.

И така...постарайте се да напуснете вашия "локдаун" и **тръгнете към непознатото**. **Пътят към промяната ни призовава...** Може би най-смелите пътешественици са тези, които вече са минали по пътя и през моста, и в момента плават в малката червена лодка към хоризонта. Бон воаяж!



"Корени", 2018 г.,
дървена дъска, акрилна
боя, златна, сребърна и
бронзова паста за
позлата, кристални
елементи, 81 x 72 см

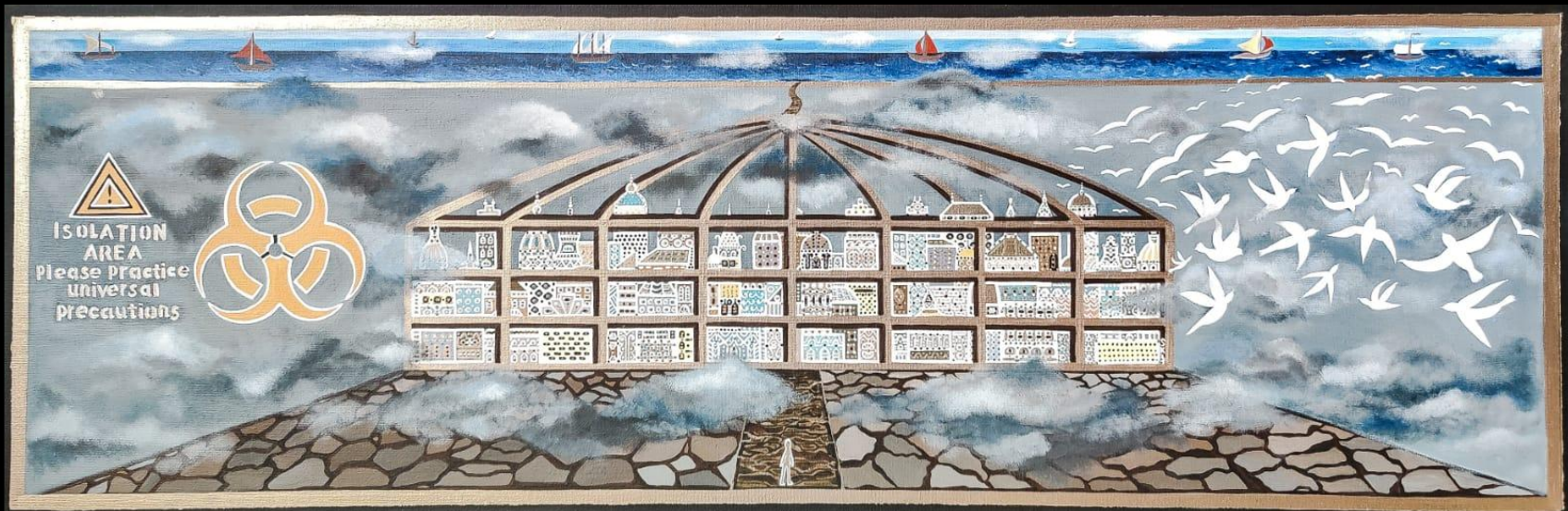
Картината **“КОРЕНИ”** е част от цикъла от картини **“Думи”** към който се връщам от време на време.

Тя е органична част от общата идея на изложбата, разказва историята на **нашето начало**. Мястото където сме се родили и откъдето сме започнали. Придава значение и на понятието за “закотвяне”, което ни държи стабилни и съсредоточени, независимо от това в каква посока ще решим да поемем. Ако предишните две картини призовават да обърнем погледа си към външния свят, в случая тази ни подтиква да се замислим какво означава за нас понятието **“корени”**. Съзнаваме добре, че нито едно навлизане в непознатото не би могло да се случи, ако нямаме ясната представа за това откъде сме тръгнали и самосъзнанието за това **кои сме**.

Корените на **Дървото на живота** лежат дълбоко и се разпростират в недрата на земята, която всъщност е нашия вечен дом. Клоните му са устремени високо в небесата. Те поглъщат животворните слънчеви лъчи, позволявайки ни да растем, да се развиваме, да цъфтим, да изгаряме, да вехнем и отново да се преродим с идването на пролетта. Дървесата са ни предоставяли подслон, закрила, прехрана, средства за лечение, огън, енергия, оръжия за отбрана, сечива и строителни средства. Те могат да преодолеят и най-силните бури и затова е написано много за тяхната сила и издържливост.

Според Манюел Лима в книгата му "The Book of Trees. Visualizing Branches of Knowledge", "дървесата ни подсказват важна метафора за създаването на системи за класифициране на познанието. В хода на човешката история, структурата на дървото е използвана за да бъде обяснен почти всеки аспект от живота. Структурата на **дървото сполучливо онагледява материализирането на разнообразието** (предствено от разклонението на короната, клоните, вейките и листата) **от единството** (представено от централния ствол на дървото, който от своя страна е свързан с общ корен, източник или произход)."

В картината, сгушен в корените на дървото, градът представлява единството, пораждащо **разнообразието от истории, който всеки един от нас носи в себе си** от раждането. Те - се разклоняват, преплитат се, сблъскват се, засенчват или се стимулират в процеса на растежа. Някои от тях никога не заършват цикъла, като никога не се завръщат в първоначалната си точка. Във всички случаи, обаче мънички частички от това единство продължават да съществуват в нас и **определят характера ни.**



"Локдаун", 2021 г., платно, акрилни бои, златна паста за позлата, 40 x 120 см

Въпреки, че се различава, картината **“ЛОКДАУН”** е част от цикъла **“Прозорци, Врати и Мостове”**. Тя е спонтанна реакция към събитията, които всички преживяваме през последната година. В нея няма врата или прозорец, но има клетка, в която е затворен един цял град, който сам по себе си се състои от многобройни сгради с врати и прозорци.

Града в клетка стои над изсъхнала, напукана, пуста земя. Тъмни облаци се стелят над града. Бавно се разразява **буря**, символизираща случващата се **промяна**. От лявата страна на града се вижда разпознаваемия знак за биоопасност, наложен в световен мащаб от Дау Джоунс през 60те години на миналия век. Той обозначава **“опасност”** на всички езици. **Нормалният ход на живота е силно нарушен**. Призовани сме да прилагаме универсални предпазни мерки за защита срещу неизвестен инфекциозен агент, представляващ риск за здравето и живота ни.

Посланието е ясно – **животът е затворен в клетка, ограничен и осакатен**. То, посланието, отразява начина по който повечето от нас се чувстват – застрашени, изтитващи страх за живота си, неспособни да се доверим на тези около нас, свивайки се в черупките си, изпаданали в невъзможност да градим планове за бъдещето, сърдита и унизени, а едва ли да говорим затова да имаме мечти. **Светлината проникваща през прозорците на сградите в града, е затъмнена от затворническа решетка**. Тя ни поставя във физически **локдаун**, който **влие и на душевното ни състояние**.

Въпреки всичко, **душите ни са все още свободни**, освен ако не сме взели решение да затворим и тях чрез начина си на мислене. Душите са белите птици, излитащи през решетките и реещи се на хоризонта. Там в далечината, също така, виждаме и **синьото море**. Там няма тъмни, буреносни облаци. Лодки свободно плават в синевата. *Panta Rhei...* **Всичко тече, всичко в живота преминава и времето подлежи на промяна. Но преди това да се случи, има път който следва да бъде извървяван от всеки един от нас и той може да приеме различни форми и израз.**

Така, пред града се простира пращен и напукан **път**, на който стои **човек**, насочил поглед към града в клетка. **Той би могъл да бъде всеки един от нас.** Той е наясно, че трябва да мине през града и да продължи по пътя, който води до морето и природата, където ще се срещне отново със свободата си. Това е **избора, който всеки един от нас трябва да направи...дали да остане в клетката или да продължи да се движи напред по пътя към свободата.**



"Илюзия за покой",
2020 г., дървена дъска,
акрилна боя, златна и
бежова паста за
позлата, 53 x 47 см

“ИЛЮЗИЯ ЗА ПОКОЙ” нарисувах по време а първия локдаун във Франция. Не случайно това е периода, в който започнах да рисувам открехнати прозорци и картината е част от цикъла **“Прозорци, Врати и Мостове”**.

На перваза на прозорец е поставена купа с круши. Около нея са разпръснати череша и нарове. **Състоянието е на покой, неподвижност и тишина**. Всички те имат своята символика. **Крушите** са символ на **безсмъртие и просперитет**, защото тези дъвеса имат дълъг живот. В Китай почитат крушата като символ на удобството и уюта, но в същото време и като символ на **раздялата**. Символът на **черешата** е разпространен в много страни и е свързан с **човешкото щастие**. От друга страна, **леко развълнуваното море** пред прозореца подсказва едно друго състояние – това на **предчувствието за тревожност**. Спокойствието и тишината са противопоставени на предусещането за идващата промяна, затова, че нещо ще се случи. Това е илюзорно състояние с очакването, че каквото и да е, то ще е кратковременно. Не бива да забравяме, че всъщност живеем в **дуалистичен свят** и за нас е съвсем естествено, че съществуват ден и нощ, добро и лошо, светлина и тъмнина, мир и война, тихо време и бури, т.н. Илюзорността на леко развълнуваното море ни подсказва, че **това състояние може да премине много бързо в бушуваща буря**. За това намекват и **приближаващите се облаци**.

Това беше в началото на локдауна. Може би и затова артефактите, които съм показала в картината са на пръв поглед **едва доловими**. Животът ни изглеждаше подреден (навярно не за всички), докато не се сблъскахме с настъпващата нова реалност. Ние критикувахме редица неща...липсата на нови идеи за промяна на нашия живот, както и отсъствието на водачи, които да поведат хората към нови идеи. **Дали бяхме подготвени?!...Едва ли.**

Като че ли хората не умеем да се вслушваме и вглеждаме в **знаците**, които ни се дават. Мнозина избраха удобството и рутината. Дали пък това не беше план, отдавна замислен или пък желанието във всеки един от нас да променим живота си към една по голяма **СПРАВЕДЛИВОСТ**? Нека всеки сам за себе си да отговори на този въпрос...



"Въпреки всичко...",
2021 г., платно, акрилна
боя, златна паста за
позлата, 50 x 40 см

“ВЪПРЕКИ ВСИЧКО...” е поредната ми картина. На пръв поглед се различава от цикъла **“Прозорци, Врати и Мостове”**. Но всъщност, тя е продължение на една тема, която засяга немалко от нас: **отдалечаването ни от природата; обезличаването ни в сивотата на огромните градове; стремежът ни да “опитомяваме” в малки пространства в домовете си различни видове растения и дървеса,** за да радват очите ни, без да се съобразяваме, че сме ги изтръгнали от естествената им среда. През последната година се случи **и нашето собствено затваряне по домовете и дистанциране** от близките ни под заплахата от болести, което още повече засилва този илюзорен стремеж **и ни отчуждава един от друг.**

Предлагам ви едно доста старо дърво – **маслината**. Ние съжителстваме с нея от древни времена. Тя съпътства нашето развитие. Надарили сме маслината с много значения: приятелството, помирението, пречистването, изцелението, надеждата, победата, и най-вече - стабилността, спокойствието и мира. Маслиненото дърво вирее в суха, неплодородна и прашна почва, не изисква много вода. Маслините често ни показват изключителни примери за неподчинение, твърдост, кураж, издръжливост, постоянство, гъвкавост и находчивост. Не случайно ги наричат **“дървеса на вечността”** заради вечно зелено-сребърната им корона. Средната възраст на маслината е около 800 години.

Маслината може да расте както сама, така и в маслинени горички или плантации. Това ѝ свойство на **адаптивност** е присъщо и за нас хората.

Пред вас е една самотна маслина в клетка, чийто клони пробиват през решетките ѝ и се устремяват навън, настрани и нагоре, символизирайки **стремежа ни към съприкосновение със заобикалящия ни свят. Познато ни е това състояние в днешния ден**, когато много от нас стоят затворени в самота по домовете си и се опитват да продължат битката в едни непривични условия на **дистанция, конформизъм и страх да мислим различно.**

При принудителното ни разграничаване един от друг се питам: **“Може ли едно маслиново дърво или маслинова гора да растат на воля, ако ние им поставим решетка?”** Същото е валидно и за нас хората. И ние, като дървесата израстваме и се развиваме **най-добре** тогава, когато се намираме в **“общата гора”**. Програмирани сме да търсим постоянно контакта с околните, за да можем да даваме и от себе си.

Херман Хесе отбелязва в романа си “Демиян”: **“Поривът, който те е извел да литнеш, е голямото човешко притежание, съхранено у всеки. Това е чувството за свързаност с корените на всяка сила, но човек скоро изтръпва от страх пред него. Дяволски опасно е. Затова мнозинството от хората на драго сърце се отказват от летене и предпочитат да се движат по тротоара съобразно законните предписания.”**

Птиците в долната част на картината, летящи наоколо не случайно са в тъмни цветове, преминаващи до изкрящо бяло в горната ѝ част. Това е символ на **събирането и консолидирането на вътрешните ни сили и превъзможването на страха, който ни е обхванал, за да продължим смело напред в нашия полет...въпреки всичко.**



"Дяволският мост",
2020 г., платно,
акрилна боя, златна,
златно- бежова,
сребърна и бронзова
паста за позлата,
50 x 50 см

“ДЯВОЛСКИЯТ МОСТ” е част от цикъла от картини **“Прозорци, Врати и Мостове”**.

Това е стар средновековен мост в България, който е свързвал пътищата прекосяващи Тракия към Егейско море. Построен е от българския майстор Димитър между 1515 г. и 1518 г. по заповед на Султан Селим I. Намира се близо до град Ардино, над река Арда, в югоизточна България в планината Родопи.

Реших да нарисувам този добре известен мост заради една интересна история свързана със строителя му. В 15ти век реката Арда е била доста дълбока, бурна и дива, разрушавайки всичко по пътя си. Всички опити да бъдат изградени мостове над нея се провалят. Според старите хора, в местността е битувало поверието, че мястото е прокълнато.

Един майстор на име Димитър решава да опита да изгради мост, който ще устои на водната стихия. В този момент се явява Дявола и предлага да му разкрие тайната как да построи такъв здрав мост. Но някои изисквания трябва да бъдат спазени: Димитър следва да завърши строежа в рамките на 40 дни, образът на Дявола трябва да бъде вписан в строежа така, че да бъде хем видим, хем невидим, хем докосваем, хем несъществуващ, и последно – Димитър се задължава да улови сянката на жена си в градежа на моста (една често срещана тема в многобройните български легенди), което означава, че жена му ще загине. Ако майсторът не успее да изпълни което и да е от условията, Дяволът ще отнеме и неговата душа. Димитър се захваща със строежа и успява да го завърши в уречения срок. Изображението на Дявола наистина може да бъде видяно около пладнe в ясен и слънчев ден, ако човек наклони главата си надясно и наблюдава моста от този ъгъл. Тогава се виждат рогата, очите и лицето на Дявола. А образът на жената на майстора е вграден в една от арките на моста, където се вярва, че е е заключена нейната душа. От 500 години насам мостът стои и до ден днешен и нито един камък не се е отронил от него.

Някои съвременни изследователи считат, че е много по-стар и е бил построен от Римляните - затова старите хора по тези места го наричат още Римският мост. Ако това е така, значи че той е бил построен преди около 1700 години.

Тази история ме привлече не само заради трудността да уловя изображението на Дявола посредством техниката, с която работя (акрил), но също така и защото историята разказва за **упоритостта и стремежа към постигане на една непреодолима идея**. Като оставим настрана легендата, този **мост**, който е **символ на връзката** между два плодородни и географски значими региона, доказва че въпреки историческите противоречия, **идеята на един човек** за това как да изглежда тази връзка е останала непокътната и до наши дни. Независимо от многобройните исторически разделяния на населението в тези гранични региони, хората в тях са останали свързани и до ден днешен. Идеята е тази която дава **чувството за цел, енергия, насоченост и подтиква към действия**.

Можете да видите изображението на дявола тук
(Източник на снимката: http://www.rodnoto.bg/2015/12/blog-post_80.html):





"Врата към Средиземноморието",
2020 г., дървена дъска,
акрилна боя, златна
паста за позлата,
50 x 50 см

“ВРАТА КЪМ СРЕДИЗЕМНОМОРИЕО” е естествен размисъл в посока на темата за **“Прозорците, Вратите и Мостовете”**. Тя съдържа един от компонентите в този цикъл – **вратата**.

Вратата е символ дълбоко вкоренен в съзнанието ни – идея за **преминаването на границите или затварянето им**. Врата открехва пред нас друго пространство. Тя е **праг, метаморфоза, потенциална възможност** или **ново начало**. Но тя може да бъде също така разглеждана като **граница, бариера** или **пазител на тайна**. Понякога за получаването на достъп е достатъчно да натиснем бравата, а в друг случай вратата остава заключена и трябва да изберем дали да я преодолеем мирно или със сила. Можем да почукаме или да се споразумеем с пазителя на вратата или да предоставим парола, осугуряваща ни преминаването. Темата за вратата присъства в много истории, литературни произведения, в приказките на различните народи и митологията

Такъв тип врата е много типична за средиземноморските държави. Защо **Средиземноморието**? Този регион ми е много близък. Обичам го заради топлото море, заради малките градчета, заради островите, заради хората които са по добри от тези, които живеят на Материка, защото тяхната съдба е по сурова, заради прозрачните изгреви и златните залежи и въобще, защото по тези брегове денонощно кипи живот. Докато океаните се характеризират с дълги разстояния, Средиземноморието е **море на близостта и съседството**, особено в източната си част. Това е един от районите в света, където са се пресичали траекториите на многобройни търговски и транспортни пътища: тези на виното и зехтина, солта, пшеницата и подправките, коприната и кехлибара, познанието и науката. Е...имало е и един друг път близо до Средиземноморието – пътя на войната. Източното Средиземноморие е било и все още е една от **пресечните точки на Истока и Запада**. Средиземноморието е било завладявано, разделяно и присвоявано, покорявано и освобождавано от различни държави, народи и религии. Всички те са оставили своите следи.

Вратите, които съм фотографирала там (мотивирали ме да започна и темата за "Вратите") не бяха всички затворени. Напротив – **повечето бяха широко отворени**, приканвайки ме да погледна през тях и да разбера повече за живота на хората. Мисля си, че причината поради която повечето бяха отворени вероятно се крие в **преобладаващата липса на уединение, тишина и самота в Средиземноморието**.

Средиземноморските хора живеят заедно в близък ежедневен контакт, споделяйки всички моменти от живота, обсъждайки ги на висок глас. Така наречената "социална дистанция" никога не се е практикувала по тези места. Съседите почти винаги са държали вратите си отворени. Когато се е случвало външните врати да бъдат затворени, между дворовете е имало малки вратички, които са им давали достъп едни до други, без външния свят да вижда това. Така **винаги са могли да си подадат ръка** зад "затворена врата". В моята картина обаче **вратата е затворена**. Това е така заради, момента който преживяваме (**локдауните**). През месеците на **изолация** повечето от нас останаха зад "затворени врати", оставяйки красотата на природата, слънчевата светлина, и движението навън. Комуникацията със семействата ни и приятелите беше редуцирана до онлайн и телефонен обмен. Бяхме принудени да се вгледаме повече в себе си и при възможност да направим **преоценка на вътрешния ни свят**. Резултатите бяха къде добри, къде не толкова добри.

Пред врата стоят типичните за Средиземноморието делви и амфори, в които отколешните хора са съхранявали вино, зехтин, подправки и други. Някои от растенията, които виждаме в тези съдове са също символични: маслината, кипариса, нара, лимона, сенсевиерията (свекървин език), джел, и други.



***"Независимо колко силно
духа вятъра, няма да се
прекърша.... Кипарис",
2020 г., дървена дъска,
акрилна боя, златна и
бронзова паста за позлата,
кристални елементи,
80 x 40 см***

Нарекох следващата картина **“НЕЗАВИСИМО КОЛКО ДУХА ВЯТЪРА, НЯМА ДА СЕ ПРЕКЪРША....КИПАРИС”**. Често срещаме **кипариса** в творбите на различни творци като вариант на мотива за Дървото на живота (например “Шахнаме”, поема на Фердоуси, приблизително 932 – 1020 г.). Кипарисът е символ на **смъртта**, но и на **вечния живот**. Той е най- често срещаното дърво в градините на Персия. Виждаме го мотива му и в персийските килими с градинска тематика и в многообразието на шалове.

За мен кипарисът е едно от най-гордите и издръжливи дървеса, **устремило се в небесния простор**. Силно и гъвкаво дърво, то обикновено присъства в различни варианти в почти всички мои самостоятелни изложби, както и на заглавната страница в уебсайта ми (www.silviakaramfilova.com).

Тази работа е част от цикъла от картини под надслов **“Дървеса и цветя през времето”**, по които работя от дълго време и към който се връщам често. В нея съм използвала и кристални елементи (което често правя), отразяващи светлината, придавайки на картината магичност.

Много от картините ми са на черен фон. Идеята за това идва с първата самостоятелна изложба, посветена на Балканите под надслов **“Балканите – уловени мигове”** (1998 – 2000 г.) и последващата я **“Съседни”** в град Измир, Турция (2002 г.). **“Балканите”** се състоя по времето на Югославските войни (1991 – 2001 г.) и представляваше мозайка от импресии за историческото съжителство на различните етнически и религиозни групи в балканските страни. Всичките картини в тази поредица бяха на **черен фон**, защото някога на Балканите се е гледало като на **темница/ затвор** (Иво Андрич). **“Тъмният Балкан”** - така са наричали Балканите някога.

В дългите подвасални времена, именно тук на Балканите, са се печатали книги, имало е и училища при манастирите, да не говорим за прекрасната архитектура на църкви, параклиси, и манастири, изумителната загадъчност на византийската живопис, особено във възхвалата на вечната майка – Богородицата. В резултат на различни **предрасъдъци** някога и последващата от тях смърт, черния цвят е останал даже и в нашето облекло. Многообразни са те – предрасъдъците, и не само при нас. **Пред нас хората е стояло и стои тяхното превъзможване**, което ще ни помогне днес да продължим **съвместния си живот** тук - на Балканите, в **толерантност и уважение**. И затова кипарисът стои на черен фон и чрез кристалните елементи, вложени в картината, той излъчва светлина. Това е точно тази **вътрешна светлина**, за която ни разказва Иво Андрич в романите си, защото тя е крепяла хората в стремежа им към най ценното – **СВОБОДАТА**.

Ето затова се върнах отново към кипариса, защото **той отново излъчва светлина** – **светлината на НАДЕЖДАТА** и защото може и да се огъва под напора на бурния вятър на Историята, но не се прекършва.



"Поет", 2019 г.,
дървена дъска,
акрилна боя, златна и
бежова паста за
позлата, 48 x 48 см

“ПОЕТЪТ” е част от цикъла **“De Personae”** (Личности), в който се опитвам да покажа поредица от интерпретации на **личности** в различни култури и идеи. Някои от тези личности са реални, други – не. А трети по скоро са събирателен образ. Но всички те имат значимо място в историята. Независимо от това, как проблясват отново техните образи в светлината на настоящето, тяхната същност и значение, както и митовете и легендите, които ги заобикалят, са все още под сянката на отминаващото време. Любопитно би било да призовем някои от тях в нашето време, за да разберем какви биха били **техните послания към нас** и особено днес, в това неспокойно време, в което живеем.

Поезията следва различни цели - да ни помогне **да открием по дълбокото значение на човешките взаимосвързки, да разберем по-добре себе си,** както и **как се вписваме в обкръжаващата ни среда.** Поезията не ни дава директни отговори или енциклопедични факти, тя ни дава нещо ново или нещо старо по начин, по който **да промени нашето мислене.**

Често поетите са натоварени с нелеката задача **да насочват вниманието ни през множеството символи,** които ни заобикалят и **да прокарат идеи.** За някои това е **бягство** от сивотата на ежедневието. За други е **да обединяват хората към обща цел.** За трети – **да търсят своята истина.** За някои пък - **да откриват красотата и незабележимите неща.** А има и такива, които се наслаждават на красотата, ритъма, **многообразието и звука на поетичния език.**

В известен смисъл поетите са и **хроникьори на своето време**. Най-важното послание , което ни предлагат е да се съхрани **ПАМЕТА**, защото... **нищо не трябва да бъде забравяно**.

В книгата си "Банкет в Блитва" (1938 г.) хърватският писател Мирослав Кърлежа пита чрез един от главните си герои "...в края на краищата, какво ни остава след толкова разочарования, след толкова много загубени битки, толкова много потъпкани надежди и толкова много триумф на позора и подлостта?". Отговорът е ... "Кутия пълна с букви от олово, което не е много...но остава единственото ни оръжие и до ден днешен, измислено от хората за защитата на **ЧОВЕШКОТО ДОСТОЙНСТВО**."

Виждате сложни декоративни елементи, които създават илюзията, че картината е забулена от старинното ажурно покривало на историята, придавайки ѝ чувството за другоизмерност. Въпреки това, очите на Поета са насочени към нашето време...И толкова много нови истории предстои да бъдат разказани. **Музата**, съпровождаща обичайно Поета е **ЗВЕЗДАТА**, сочеща му посоката (нали я виждате?) Овенчаващия главата на Поета **лавров венец** е символ на **славата и победата**.

И ето думите на един поет, написани преди толкова много години, като че ли конкретно за нашето време ...

*Новый год – это новое счастье.
Новый год – это тоже весна.
Это, может быть, Ваше участие,
Ваша роза в бокале вина.
Новый год – это голос метели.
Это ночь, что должна быть светла.
Это, может быть, праздник без цели.*

Это - знак, что уходят года.

Павел Антокольский (1916 г.)

*Новата година – това е новото щастие.
Новата година – това също е пролетта.
Това може би е Вашето участие,
Вашата роза в чашата вино.
Новата година – това е гласът на виелицата.
Това е ноща, която трябва да е светла.
Това, е може би празник без цел.*

Това – е знак, че годините отминават.

Павел Антоколский (1916 г.)



"Жената спусък",
2020 г., дървена
дъска, акрилна боя,
златна, златно-
бежова, сребърна и
бронзова паста за
позлата, кристални
елементи, метални
елементи, 50 x 50 см

“ЖЕНАТА СПУСЪК” е инспирирана от филма на съветския режисьор Сергей Параджанов “Цветът на нара” (1968 г.). Тя е и част от цикъла **“De Personae”** (Личности), в който се опитвам да покажа поредица от интерпретации на личности в различни култури и идеи.

Филмът “Цветът на нара” представлява сбор от “филмови картини” (глави или епизоди), които разказват историята на поета трубадур от 18 век, познат под името Саят Нова (персийско наименование, означаващо “Цар на песните”). Тези необикновени филмови фрагменти обхващат различни мигове, изпълнени с послания. Със закодирани послания, в който поезията на Саят Нова е повече видима отколкото чута. Историята е разказана повече в изображения отколкото в говор, напомняйки ни за периода на немия филм. Много от образността е взета от стиховете на Саят Нова. Регистрира в детайли света, инспириращ Саят Нова: национална архитектура, фолклорно изкуство, природа, ежедневието, музика, храна, облекло, традиции, ритуали, орнаменти и други. От гледна точка на символика и метафори, това е един уникален филм.

Един образ, който ми направи силно впечатление бе този на **жена** с шапка от пера, с почти призрачно присъствие, в сиво одеяние. Появява се за кратко, обикновено между два епизода, насочвайки **пистолет** във въздуха, натискайки спусъка. В резултат някой е ранен или убит въпреки, че прицелът не е бил насочен конкретно. Избрах този образ и го интерпретирах като “Жената спусък” – **тази която “обявява”, че се е случила промяна** в низ от ситуации или предизвикана от самата нея... (питах се дали ще се появи такава жена – **вестителка** - в съвременния свят?...) Пистолетът не фигурира в картината, защото за мен е по важен звука му, който предизвиква променящите се обстоятелства. Звуковите символи въздействат точно толкова силно върху зрителя, колкото и образите – символи.

Звукът на стрелящия пистолет е символ на **внезапност и рязкост**. Той разбива на парчета неподвижността и тишината. Озадачава и плаши. **Предупреждава за промяна или смърт**. Резултата от стрелбата е **взривеното на хиляди парчета огледало** в горната част на картината.

В три епизода от филма се появят **три жени**, прехвърляйки през пръстите си **бяла, червена и черна дантели**. Те не са показани в картината. Всеки цвят на дантелите представя **трите важни фази в живота** на човека: **бялата дантела** е символ на раждането, **детството**, невиността и откривателството; **червената дантела** е - на **зрелостта**, енергията и любовта; и **черната** – на **старостта**. Между всичките тези периоди се появява “Жената спусък” и **тя е свързващото звено между тях**. Надявам се да нарисувам и тези образи скоро.

Има и други важни символи в картината:

- ❑ **Нар** – един от най често използваните символи в арменската традиция, свързан с **плодородието, съблазанта и желанието**. Писатели като Уилям Сароян, художници като Леон Тютюнджан, и филмови сценаристи като Атом Егоян, го използват в творбите си, за да съхранят арменската културна памет. Нарът се среща и при провеждането на народни обичаи, отбелязващи различни периоди в живота като възмъжаване, поемане на път, сватби или погребения. Но Параджанов разрушава символа на нара, за да покаже и обратната страна - **унищожаването** вместо съзиданието, **скръбта или отвращението** вместо желанието и съблазанта и **смърта** вместо плодородието. Затова в моята картина има и син нар – тъмната страна на живота , а червеният е знак на традиционните арменски обичаи.
- ❑ **Дървесата** от двете страни на “Жената спусък” символизират **растежа, упадъка и прераждането**.

Правя уговорката, че "Жената спусък" е моя интерпретация на една малка част от този невероятен филм. Ако днес Параджанов би бил жив, можеше да не приеме тази трактовка, но смятам че тя също подсказва момент от нашия ден. Ако това е така, за оправдание ще цитирам самия Параджанов, който казва в един кадър от филма следното: **"Светът е прозорец"**. Ние всички се взираме през "нашите собствени прозорци" и виждаме различни образи, и интерпретирайки ги, научаваме нещо ново. Именно тази идея лежи в основата на създаването на моята картина.



**"Войн Светец, Св.
Теодор Стратилат",
2019 г., дървена дъска,
акрилна боя, златна
паста за позлата,
50 x 50 cm**

Картината **“ВОИН СВЕТЕЦ, СВ. ТЕОДОР СТРАТИЛАТ”** е част от цикъла **“De Personae”** (Личности), в който се опитвам да покажа поредица от интерпретации на личности в различни култури и идеи.

За мен той е един най-важните **архетипи** на концепцията за **Воина-Светец**. Кой е Воина-Светец? Светците са се намесвали в живота на обикновените хора, **извършвайки добри дела или чудеса**, прогонвали са злите духове, **предпазвали са хората** при пътувания, били са и лечители. Покровителствали са войниците в многобройните войни. В началото това са били **войници** в Римската армия, **тайно приели Християнството**, за което са били преследвани. Много често те са се превръщали в **мъченици**.

До към 10 век, култът към Воина-светец е бил независим, докато императорите не са започнали да се интересуват от **сакралната същност на воденето на битки**. Увеличаването на интереса към ролята на религията по време на война във Византийската армия и **връзката между воини и мартири**, са важна предпоставка да разберем култа към Воините-Светци.

Свети Теодор Стратилат е един от известните **Воини-Светци** наред със Свети Георги, Свети Димитър и други. Посветен е в Християнството в близкия Изток (Анатолия, съвременна Турция). Неговия подвиг е победата му над ламята с Божията помощ. За смелостта си получава званието **военен водач** - “стрателатос” в град Хераклеа Понтика, където е живял и разпространявал Новото учение. **Умението да убеждава** и личния му пример привличат много последователи.

Избрах историята за Воина-Светец, защото характеризира важните качества на всеки, който се осмелява да нарече себе си Воин - **волята за постигане на целта чрез търпение, съзнателност, последователност и убеденост**.

Свети Теодор Стратилат загива със смъртта на мъченик през 319 г., защитавайки Християнската вяра по времето на Римския император Лицинии I (308-324 г.). И днес той е **патрон на войниците** и е почетен с титлата Великомъченик от почти всички християнски църкви в Европа и Близкия Изток. Споменава се и като покровител на Венеция преди Свети Марко.

Картината "СВЕТИ ТВОДОР СТРАТИЛАТ" се базира на посветената на светеца най-стара керамична икона в България от 10 век. Иконата, която няма аналог в света, е открита в началото на 20 век по време на археологически разкопки в средновековния български манастир "Свети Пантейлемон" в Петлейна на 2 км южно от Велики Преслав. Свети Теодор Стратлат е бил **патрон и на първата българска столица** - Велики Преслав - по време на първото българско царство между 893 и 970 г. Свързан е с управлението на Цар Симеон Велики (893 – 927 г.), времето известно като първата златна епоха на българската книжнина и култура. Тогава Петлейна е била един от водещите центрове на Преславската литературна школа и най-голям производител на рисувани керамични плочки. Използвани са били в множеството църкви в Несебър.

Тази богата история за Воина-Светец Теодор Стратилат ми даде смелостта, на базата на уникалната керамична икона от 10 век, да създам своя живописна версия.



**"Жена от Източните
свещени земи. Света
Евдокия", 2018 г.,
дървена дъска, акрилна
боя, златна паста за
позлата, кристални
елементи, 50 x 50 см**

“ЖЕНА ОТ ИЗТОЧНИТЕ СВЕЩЕНИ ЗЕМИ СВЕТА ЕВДОКИЯ” също е част от цикъла **“De Personeae”** (Личности), в който се опитвам да покажа поредица от интерпретации на личности в различни култури и идеи.

Видях я като мозайка на една от външните стени на Катедралния събор Свети Александър Невски в София, България. **Нейното силно присъствие и волеви поглед** ме привлякоха да разбера коя е Елиа Лициния Евдокия.

Житието разказва, че е родена в Атина или Антиохия (съвременна Антакия, Турция) около 400 г. и се е наричала Атиниада. Баща ѝ е бил софиста философ Леонтий, който учи дъщеря си на **литература, реторика и философия**. По късно тя става **императрица** след приемането на Християнството и брака си с Византийския император Теодосий II (управлявал между 408 и 450 г.) в Константинопол. Става известна като Елиа Лициния Евдокия.

Евдокия използва влиянието си, за да помага на езичници и евреи. След отеглянето си от Константинопол, се **посвещава на литературата**. Най-известното ѝ произведение са “Омирови” стихове или “Омирови шевици” ((Homeric centos (verses) or “Homeric stitchings”)). Тези стихове са сбор от фрагменти взети от Илиада и Одисея и “пришити” към библейски истории. За съжаление малко от литературните ѝ произведения са останали, което обяснява защо не са толкова популярни.

Реших да интерпретирам образа ѝ в картина заради **огромното ѝ преклонение към събирането на познание**.

Периодът между 395 г. и 476 г., през който Евдокия е родена и живяла, е преходно време в политически, социален и религиозен аспект. Един от най-интересните моменти в този процес е възникването на **феномена на жената-владетел**, "basileía", официално приетото поделено партньорство между мъже и жени владетели. С Флацила (355 – 386 г.), императрица и съпруга на Теодосий I, започва поредица от жени владетелки, които са използвали публичната си власт по начин, по който римския свят не е виждал дотогава. Евдокия се е смятала за една от най-предпочитаните от този тип владетелки заради интелигентността и достойнството си. В подкрепа на това е въздействието на Евдокия върху Теодосий II при вземането на решение за създаването на университет в Константинопол през 425 г., съперничел с традиционните школи за класическо образование в Антиохия, Александрия и Атина. Преподаването в него е било фокусирано върху сечатаване на Християнството с класически дисциплини като граматика, реторика, философия и юриспруденция.

Като императрица, Евдокия предприема поклонение в Йерусалим, откъдето донася редица реликви. Заради приноса ѝ към Източно Православната Църква, е призната за светица, чийто празник се чества на 13 август.



"Бели божури",
2018 г., дървена
дъска, акрилна боя,
златна паста за
позлата, кристални
елементи, 60 x 50 см

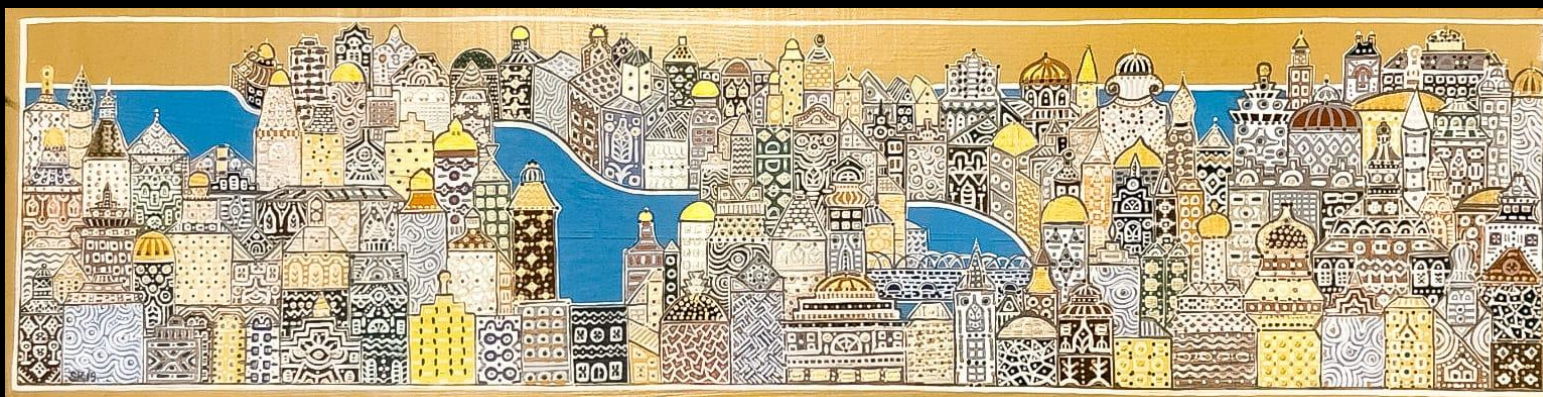
“БЕЛИ БОЖУРИ” е част от цикъла картини под надслов **“Дървеса и цветя през времето”**, по който работя от дълго време и към който се връщам често.

Идеята за нея идва от различни истории в свещените книги. Но и ми бе подсказана от пътуванията ми в Близкия Изток. Дървесата и цветята винаги са били неразделна част от ежедневието ни, като символи в различни културни традиции, митология, музика, изкуство, литература, медицина, архитектура, декоративност и не на последно място – прехрана. Дървесата и цветята ни подсказват изключителни примери за неподчинение, кураж, упоритост, находчивост и изобретателност. Символиката им е използвана в творбите на много художници, предавайки скрити послания, които е могло да бъдат дешифрирани от специалисти, запознати със значението, цветовете и тяхната етимология. Цветята също така са помагали на хората да проявят чувствата си без да използват думи.

Митологията около произхода на божура е разнообразна. Идва от Китай, където е бил култивиран преди повече от 2000 години. Това невероятно красиво растение е наречено **“цар на цветятата”** или **“имперско цвете”**. Божурът е донесен в Европа през 1789 г. **Неговата символика е: чест, красота, любов, романтика, богатство, срам, спомени и възстановяване на сложни взаимоотношения.** Тези значения се сменят с различните цветове на растението. Божурът е червен, бял и розов. В Европа названието му идва от името на лечителят на олимпийските богове Пеон и свидетелства за лечителските качества на божура, чийто корени, семена и цветове често са били използвани в медицината. Това е вечно растение, което **цъфти за кратко**, само от 5 до 10 дни.

Включих тази картина в изложбата, защото на първия ден след изолацията, миналата година, получих като подарък бял божур. Свързах рисуването на божура с неговото кратко цъфтене. Идеята ми е, че всички добри неща и събития в живота ни са краткотрайни и не бива да ги приемаме като даденост, защото могат да изчезнат за дълго, преди отново да ни се случат. Добре е да се стремим да уловим и запазим тези моменти когато са ни дадени, т.е. **да живеем повече в настоящето.**

Както споменах, божурът е вечно зелен храст, краткотрайно цъфти, и ако той се отглежда в правилните условия, би могъл да цъфти многократно. Божурът в моята картина е свързан с **възобновяване на приятелството**. Пандемията подложи на испытание много приятелства, изваждайки на показ истинския характер на трудностите, стоящи пред тях. Тя унищожи някои от тях, други – поднови. Тази картина е знак на почит към усилията, които всички ние полагаме, за да продължим приятелствата си въпреки различията и трудностите които възникнат.



"Град на човешки истории", 2020 г., дървена дъска, акрилна боя, златна, сребърна, бронзова и бежова паста за позлата, 80 x 30 см

“ГРАДЪТ НА ЧОВЕШКИ ИСТОРИИ” е част от цикъла **“Градът”**, по който започнах да работя през 2016 г. За да създам тази картина вероятно е важен факта, че досега съм живяла в големи градове. Когато се озовах в граничната област в Белгия, Люксембург и Франция осъзнах, че мащабите на **един град** влияят върху това как човек възприема света около себе си.

Различни хора основават градовете. Всички те донасят в тях своя дух, житейски опит, култура, интереси, желаниа, и т.н... **Изпълват града със своите истории**, които се сливат в едно, създавайки общия облик и обуславяйки специфичния характер на всеки един град. Всеки, избирайки града в който живее, се превръща в част от градската среда и така допринася за развитието, промяната и естествено упадака му. **Градът предоставя поле за общуване, обмяна, сливане** или **сблъсък между различни елементи**: хора, мисли, идеи, умения, интереси, желаниа, чувствителност, стоки, богатства, идеологии, дори и нелепици.

Картината не е илюстрация на конкретен град, а по скоро е **събирателен образ**, в който се преплитат различни архитектурни елементи и стилове, представящи различни култури и традиции. Резултатът - е един приказен силует, чийто многобройни златисти куполи искрят, потопени в светлина. Тя въздейства не само пряко, но и носи своеобразно настроение.

Независимо от различните истории, събрали различни хора от разни краища в един град, усещането е, че **ежедневния ритъм на живота е еднакъв почти навсякъде**. Типичните за града споделени човешки съдби на семейства, приятелства, случайни или служебни отношения са характерни за всеки град. Абстрахирайки се от всичко това ние разбираме, че много често границите между нас затихват и изчезват и това ни подсказва, че трябва **да се стремим да преодоляваме различията си**.

Картината в даден момент звучи повече като гравюра. Носи геометрична структура, която използвам често. Може би тук е уместно да припомня мисълта на немския математик, астроном и астролог Йоханес Кеплер, който казва, че *"геометрията е архетип на Красотата в света."*

Всъщност противопоставям старите класически градове с тяхната специфична атмосфера на новия тип градове така наречените "умни градове" с технологичните им иновации и постоянно видеонаблюдение... В тези стари чаровни и недотам чаровни градове (защото всички ние имаме любими градове по света) ние носим все още чувството на своя вътрешна свобода. **Какъв ще бъде града на бъдещето?!...** Ще покаже времето...



***"Ключът към
омагьосаната
градина. Два
разделени свята."***
2020 г., панел, акрилна
боя, златна паста за
позлата, 60 x 60 cm

“КЛЮЧЪТ КЪМ ОМАГЪОСАНАТА ГРАДИНА. ДВА РАЗДЕЛЕНИ СВЯТА.” е част от цикъла **“Прозорци, Врати и Мостове”**. Направих я по време на първия локдаун във Франция през пролета на 2020 г. Включва един от компонентите на този цикъл – **вратата**.

Картината представя два отделни свята, разграничени от масивна каменна стена. Единият – тъмен, суров, донякъде враждебен, застлан с камъни. Другият – е свят на спокойствие, тишина, красота, прозрачност, искряща светлина, съзерцание, чувство за простветленост и свобода. Свят органично свързан с природата и съприкосновението със стихииите, откривателството, комуникацията, социализирането, и обновлението на сетивността. Уморената душа е притисната в “каменните стени” на сивото катадневие. Светът, ограничен от каменната стена, е свят на притвореност, изолация, самота, скованост и забвение.

Двата свята са разделени от врата. Символ дълбоко вкоренен в съзнанието ни – идеята за **преминаването на границите или затварянето им**. Вратата открехва пред нас и друго пространство. Тя е **праг, метаморфоза, потенциална възможност или ново начало**. Но може да бъде също така и **граница, бариера или пазител на тайна**. Понякога за получаването на достъп е достатъчно да натиснем бравата, а в друг случай вратата остава заключена и трябва да изберем дали да я преодолеем мирно или със сила. Можем да почукаме или да се споразумеем с пазителя или да предоставим парола, осигуряваща ни преминаването.

В конкретния случай **вратата**, разделяща двата свята **е отворена**. В повечето случаи, **ключът за отварянето ѝ е дълбоко скрит в нас и изборът дали да го използваме е изцяло наш**. През 13 век персииският поет, учен, теолог, Суфи мистикът Мавланá Джалал ад-Дйн Мухаммад Руми пише “предполагате, че сте ключалката във вратата, но всъщност сте ключа, който я отваря.”

Бих искала да подчертая, че от една страна картината е алюзия към приказката-новела на Франсис Ходжсън Бърнет "Тайната градина" (публикувана за първи път през 1911 г.), една от най-четените класически творби в детската литература. От друга страна, ни наемква за локдауните, които трябва да преживяваме. Подобно на главната героиня в новелата, разглезеното малко момиченце от богато британско семейство, осиротяло след тежка епидемия от холера в Индия, се озовава в изолираното имение на вуйчо си в Англия. Много от нас също така се оказаха изолирани от семействата си, приятелите си, работата си и външния свят. Малкото момиче научава за съществуването на заключена преди много години градина след смъртта на жената на нейния чичо и решава да я открие. Намира ключа и вратата към нея. Градината е обрасла със спящи розови храсти и лозници, с нови израстъци по тях и започва да ги прочиства. Грижите ѝ за растенията довеждат до трансформация в самата нея: става по мила, деликатна, внимателна, любознателна и дружелюбна. С времето, се запознава и със сина на чичо си, който е в инвалидна количка и още едно момче - градинар в имението. Тримата засаждат нови растения за да възродят градината, синът на чичото бавно прохожда и чрез приятелството си и съприкосновението с природата, трите деца порастват по-здрави и щастливи.

След изолацията ни през 2020 г. много от нас преоткриха връзката си с природата и контраста с предишния ни начин на живот, обуславящ се от непрестанната надпревара за прехрана и материални придобивки. Това, на което гледахме като на даденост, сега придоби друга стойност за много от нас. Така **поехме по пътя на трансформацията на душите и възгледите си с помоща на природата от която сме неразделна част**. Едни от нас ще продължат по този път, други – не. Зависи от това кой ще открие "ключа" към омагьосаната градина и ще я превърне в истинска такава чрез грижите си.



**"Мостът на реката
Дрина", 2020 г.,
панел, акрилна боя,
60 x 60 см**

“МОСТЪТ НА РЕКАТА ДРИНА” е част от цикъла **“Прозорци, Врати и Мостове”**. Нарисувах я по време на първия локдаун във Франция през пролета на 2020 г. Включва два от компонентите – **прозореца и моста**.

Прозорецът е архитектурен елемент със символично значение в изкуството, който обикновено се свързва с **посредничеството между вътрешното и външното**. Той е място за наблюдение, неволно воайорство, комуникация, освобождаване, надежда, нови възможности или бягство. Независимо, че живота между стените е ограничен, достатъчно е да отворим прозореца и да погледнем навън. Така наблюдаваме и откриваме външния свят, природата и далечни хоризонти. Укрепваме чувството си за принадлежност и общност. Въздухът и светлината проникват и ни носят надежда, повдигайки духа ни.

Мостът е елемент, **свързващ две страни**, два бряга или две пространства. Може да бъдат реален или абстрактен. Прекосявайки моста, човек преодолява **препятствие**, което би могло да бъде конкретно, като река или долина или по абстрактно такова. Така той се превръща в **преход** или **пътуване**, но може да бъде и място за срещи. Всеки мост носи своята история.

Писателят, написал прекрасното есе “Мостове” е Иво Андрич, югославски романист, поет или автор на кратки истории, спечелил Нобелова награда за литература през 1961 г. Препрочетох четири от романите му за да стигна до идеята за тази картина: “Мостът на Дрина”, “Мостове”, “Олуячани” и “Трудна година”.

Картината носи в себе си следните елементи: прозореца, моста, реката, високите планини и орехите. Всички те имат своята специфична символика.

- ❑ **Мостът** е черен защото символизира средството за **преодоляване** на препятствието. Иво Андрич пише в "Мостове": *"Всички мостове всъщност са едни и същи и еднакво заслужават нашето внимание, защото показват мястото, на което човек е срещнал препятствие и не се е спрял пред него, а го е преодолял и го е преминал според своите схващания, своя вкус и условията, които са го заобикаляли."* Той продължава *"Накрая всичко, чрез което се изразява нашият живот – мисли, усилия, погледи, усмивки, слова, въздишки – всичко това се стреми към отсрещния бряг, към който се отправя като към цел и на който получава истинския си смисъл. Всичко това трябва да се преодолее и да премине нещо: безпорядък, смърт или безсмислие. Защото всичко е преминаване, мост, чиито краища се губят в безкрайността и в сравнение с този мост всички земни мостове са само детски играчки, бледи символи. А цялата ни надежда е там, отвъд."*
- ❑ **Препятствието** всъщност е **реката**. Но е и символ на бурно протичащия живот, през който трябва да преминем, прехвърляйки мостове.
- ❑ **Високите планини** са **пазителите на тайните на хората** живеещи там.
- ❑ На Балканите **орехите** са символ на **плодородието и изобилието**, но и символ на **силна воля, твърдост, стабилност, издръжливост, устойчивост и съпротивление**.

Картината подчертава **решимостта** на човека към **преодоляване на трудностите**.



***"Ключът, който
отключва врати",
2018 г., дървена
дъска, акрилна боя,
50 x 30 см***

“КЛЮЧЪТ, КОЙТО ОТВАРЯ ВРАТИ” е част от цикъла **“Прозорци, Врати и Мостове”**, създадена през 2018 г.

Ключът символизира **възможността ни за достъп** до материалните или духовните същности, които са важни за нас. Свързани са преди всичко с вратите, входовете към непознатото, познанието, мистериите, силата, инициацията, тайните, новите пътища, забранените неща и отговори на любопитните въпроси. Дървените ключалки и ключове са били изпозвани още преди около 4000 години в древен Египет. В изкуството, християнските светци (Св. Петър), боговете на езичниците и средновековните царе и крале, са носели връзки с ключове, символизиращи техната духовна и светска власт.

Отваряйки или затваряйки врати, или ракли с богатства, а защо не и нечия душевност, ключовете ни **водят към непознати светове**. Понякога те са разликата между свобода или затвор, или живот и смърт. В повечето случаи **ключът е скрит дълбоко в нас и изборът дали да го използваме е изцяло наш**. През 13 век персииският поет, учен, теолог, Суфи мистикът Мавланá Джалал ад-Дин Мухаммад Руми пише *“предполагате, че сте ключалката във вратата, но всъщност сте ключа, който я отваря.”*

Картината е символ на **обръщането навътре към себе си** и търсенето на “ключове” или **решения на проблемите**, с които се сблъскваме в ежедневието си. Не случайно древните египтяни са ни оставили ключа на **“Анх”**, стар йероглив, обозначаващ думата **“живот”**. Така от началото до края, **живота ни бележи поредица от избори “коя врата да отключим”**.



"Пътят на живота",
2021 г., платно,
акрилни бои,
40 x 50 см

“ПЪТЯТ НА ЖИВОТА” Идеята за картината е инспирирана от сцена в един от филмите от “Трилогията на Кокер” на известния ирански режисьор Абас Киаростами. Тя включва три филма: “Къде е домът на приятеля?” (1987 г.), “Живот и нищо повече” (1992 г.) и “През маслиновите дървета” (1994 г.). Всички те са заснети в с. Кокер в северен Иран, което е било разрушено от силно земетресение. Свързва ги идеята за стойността на живота. В Трилогията проследяваме историите на различни хора, опитващи се да съберат това, което им е останало и да започнат от начало.

“През маслиновите дървета” разказва драмата на двама млади непрофесионални актьори. Един младеж предлага брак на момиче, чието семейство отказва да го приеме поради факта, че е беден и неграмотен. Тя упорито го отбягва когато са на снимачната площадка. Във финалната сцена на филма, двамата вървят нагоре по един хълм. Вероятно в този момент тя му дава отговора си и виждаме как той тръгва обратно надолу по пътя през маслиновите дървета. Публиката така и не разбира какъв е отговора.

Слува се това, което става в повечето случаи в живота – нищо не е черно, нито бяло.

Хареса ми зигзагообразния път на Киаростами и го позиционирах в необятно поле, състоящо се от осем последователни нива, подредени от долу нагоре на платното.
Всяко едно от тези нива носи своята символика по пътя на живота:

1-во ниво: е вътрешността на дома, който е свещен и ни осигурява топлина, сигурност, прехрана, чувство за принадлежност, подкрепа, разбиране, окуражаване, красота, мечти, и т.н. Символите им са показани чрез красивите саксии с цветя, купата с плодовете и дантелената покривка, застлана върху масата. Домът е началната точка в живота на повечето хора. Това е мястото, което дефинира сърцевината и корените ни.

2-ро ниво: показва прага към външния свят - здравата дървена преграда на балкона. Предпазени сме докато сме млади, но идва момент, в който сме готови да напуснем дома. Изборът да се върнем остава индивидуален за всеки един. Ако решим да напуснем дома завинаги, нишката, която ни свързва с него може да се скъса; можем да я възстановим, но възела ще остане завинаги. Въпреки това, животът е по силен и преди да бъде взето подобно решение, ние трябва да излезем навън и да поемем по пътя на живота.

3-то ниво: началото на старта ни в живота, който обикновено се случва в спартански условия. Илюстрирано е чрез голата и напукана земя, която все още не е култивирана. Обработваме земята, поливаме я, садим първите дървета с надеждата, че ще пораснат и ще се превърнат в гора.

4-то ниво: е периода, в който събираме познание, в който учим. Пред нас е полето, изпълнено с безброй житни класове - познанието не е еднозначно. И затова житните класове не могат да бъдат вскичките златни.

5-то ниво: е тази фаза от живота ни, в която сме натрупали достатъчно познание и опит. Символът на това познание е огромната маслинена гора, в която дървесата са подредени. Маслината е символ на мъдростта, плодородието, успеха, здравето, късмета, победата, стабилността и основата на дома и корените, определящи кои и какви сме.

6-то ниво: е тази фаза от живота, когато се замисляме какво и как можем да дадем на семействата и общностите си. Илюстрирана е от разнообразните насаждения, дървеса и растения. Това са "плодовете" на труда ни, личното израстване през годините, които споделяме с другите. Не случайно тези насаждения са в по-труднопроходими планински терени – символ на трудностите, свързани с тези години от живота ни.

7-мо ниво: е времето от живота ни, през което придобиваме уменията да синтезираме. Синтезът включва събирането на познание и опит и осмислянето им по пътя към мъдростта. Обикновено фактори като възраст, опит, интелигентност, познание, интуиция, здрав разум и различни личностни качества, стоят в основата на мъдростта, но до този момент никой не се е опитал да свърже всички тези фактори и да каже какво е това мъдрост. Чисто визуално съм се опитала да представя мъдростта в тази картина като планина, величествена и смирена. Тя имаменящи се лица – може да бъде привлекателна и слънчева, но също така може да бъде и страшна и изпълнена с изненади.

8-мо ниво: е най-трудно за описание, защото предизвиква противоречиви чувства в мен, тъй като все още не мисля, че имам достатъчно познание за истинската му същност. Това е последната част от живота, но не представлява смъртта, нито е необходимо да се случи в тази последователност. Бих я описала най-точно към момента като "озарение". Мисля, че то не е дадено на всички. Избрах да го представя чрез образа на зигзагообразния път, който завива зад планините и върви към хоризонта, сливащ се с небесата, където има прозирни облаци, птици, ярка слънчева светлина, която струи на снопове, озарявайки всички предходни части от живота.

През всички тези периоди на живота, единственото сигурно нещо остава пътят, по който всички ние вървим от раждането си нататък. Те могат да се случват в различна последователност от тази, която е показана в картината: някои от тях могат да бъдат прескочени или пропуснати; други могат да задържат човек по пътя му толкова дълго, че той никога да не продължи. Животът е шарен. Предлага ни множество възможности да се учим.



"Лилии", 2019 г.,
дървена дъска, акрилна
боля, златна паста за
позлата, кристални
елементи, 10 x 10 см



"Кокичета I", 2019 г.,
дървена дъска, акрилна
боля, златна паста за
позлата, кристални
елементи, 10 x 10 см



"Дървеса на живота", 2019 г., дървена дъска, акрилна боя, златна паста за позлата, кристални елементи, 10 x 10 см



"Дървеса на живота", 2019 г., дървена дъска, акрилна боя, златна паста за позлата, кристални елементи, 10 x 10 см



"Дървеса на живота", 2019 г., дървена дъска, акрилна боя, златна паста за позлата, кристални елементи, 10 x 10 см



"Дървеса на живота", 2019 г., дървена дъска, акрилна боя, златна паста за позлата, кристални елементи, 10 x 10 см



"Дървеса на живота", 2019 г., дървена дъска, акрилна боя, златна паста за позлата, 10 x 10 см



"Карамфили", 2019 г.,
дървена дъска, акрилна
боя, златна паста за
позлата, кристални
елементи, 10 x 10 см



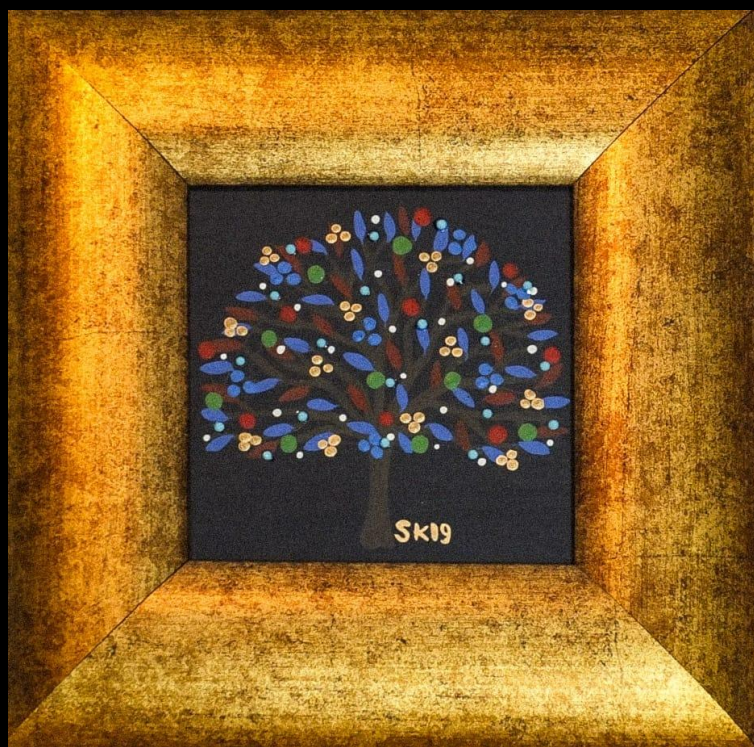
"Кокичета II", 2019 г.,
дървена дъска, акрилна
боя, златна паста за
позлата, кристални
елементи, 10 x 10 см



"Дървеса на живота", 2019 г., дървена дъска, акрилна боя, златна паста за позлата, кристални елементи, 10 x 10 см



"Дървеса на живота", 2019 г., дървена дъска, акрилна боя, златна паста за позлата, кристални елементи, 10 x 10 см



"Дървеса на живота", 2019 г., дървена дъска, акрилна боя, златна паста за позлата, кристални елементи, 10 x 10 см

Двадесетте каритини по-горе с цветя и дървеса са част от един по голям цикъл под надслов **“Малки картини”**, състоящ се от две части: **“Шепота на листата”** и **“Други малки картини”**. Характеризират се с размерите си, които с малки изключния, винаги са 10 x 10 см. **“Шепотът на листата”** е продължение на една от първите ми поредици от картини, **“Дървеса и цветя през времето”**.

Дървесата, цветята и растенията винаги са били неразделна част от живота ни. Отвъд декоративното им приложение, те носят символичен смисъл, който е свързан със сюжета на всяка една картина.

Ботаническият симовилизъм се подчертава от литературата на античността, когато растенията са били използвани като метафори за добродетели или пороци.

В **класическата митология** някои същества биват преобразявани в цветя или дървеса като награда или наказание за делата им. Такава е историята за Нарцис, суетния младеж, който се влюбва в отражението си и се превръща в едноименното цвете. Други растения се споменават като атрибути на различни богове и богини: гроздето се свързва с бога на виното Бахкус; царевицата, пшеницата и дръги зърнени култури - с богините на плодородието и селското стопанството Деметра, Церера и други.

Религиозните писания също предоставят богатство от символи, свързани с различните дървеса и цветя. Библията и апокрифните текстове са потвърждение за това.

Трети основен източник на символи свързани с цветята са **средновековните книги, съдържащи билкови рецепти.** Те описват естествените свойства на растенията, метода на култивирането им, както и готварски рецепти и приложението им в медицината.

Днес, връзката между дървеса, цветя и растения и различни културни традиции, митология, музика, изобразително изкуство, архитектура, декорация, медицина и не на последно място – прехрана, продължава да бъде дълбоко изследвана и обогатявана.

С увеличаването на познанието ни за растителния свят, осъзнаваме, че той не е просто **източник на материал за прехрана, подслон, лечение, или прилагане в религиозните ни традиции и практики**. Той е дълбоко свързан с **регулирането на наземната температура**, като по този начин **предотвратява ерозията на почвата, действа като "белите дробове" на планетата, и т.н.** Също така, дървесата и цветята имат способността да "разговарят" помежду си чрез сложна система на "шептения", които те си разменят чрез корените под земята. Не е изненадващо, че през вековете "структурата" на дървесата и растенията се използва за **класифициране и представяне на комплексна информация**.

Според Манюел Лима в книгата му "The Book of Trees. Visualizing Branches of Knowledge", "В хода на човешката история, **структурата на дървото** е използвана за да бъде обяснен почти всеки аспект от живота: от родствени връзки до кардинални добродетели, от правни системи до научни области, от биологични асоциации до бази данни. Тя е толкова успешен модел за графичното представяне на различни взаимоотношения защото **прагматично обяснява материализацията на разнообразието и множествеността** (предствени от разклонението на короната, клоните, вейките и листата) **от единството** (представено от централния ствол на дървото, който от своя страна е свързан с общ корен, източник или произход). Този модел продължава да има голямо значение в сферата на генетиката, лингвистиката, археологията, епистемиологията, философията, генеалогията, компютърните науки, библиотекарските и информационни науки, наред с много други."

Манюел Лима описва и открития от Леонардо да Винчи математически принцип, проследяващ съотношението между размера на ствола на дървото и размера на неговите клонове, което се наблюдава във всички видове дървета. Леонардо да Винчи отбелязва, че *"с разклонението на клоните на дърветата, на каквато и да е височина, площта на общото напречно сечение на клоните на дървото е равна на площта на дънера"*. Тази корелация лежи в основата на моделирането на реалистичните компютърно-генерирани математически графики (фрактали).

Нещо повече, през 2011 г. тази корелация довежда физика Кристоф Илой до друго откритие, в което той установява, че причината за гореупоменатия принцип, описващ разклонението на клоните на дървото не се корени в начина по който водата тече през клоновата система на дървото, а е свързана по скоро с необходимостта на дървото да устоява на напора на вятъра. Така излиза, че дървото има фрактална структура, която отразява нуждата му да се съпротивлява на огъващата сила на поривите на вятъра. Това откритие се използва широко в по-ефективното проектиране на ветро-устойчиви обекти и сгради с усилието на човека, опитващ се да опитоми природата.

Така или иначе, **най-разпознаваемия символ на дървесата и растенията си остава свързан с корените, раждането, поникването и растежа, процеса на гниене, сезонната смъртност и прераждането, всичките съставляващи цикъла на живота. Структурата на дървото** въплъщава ранните гледни точки за подредбата на универсума: **корените** са се смятали за подземния свят и място на прозход (дома), **стволът** е бил оприличаван на земята, а **короната** на дървото – свързана с небесата. Множество от фолклорните герои са се устремявали към небесата. Това подчертава непрестанния стремеж на човечеството към завоалираните тайни на небесата и универсума. Във всички епохи, човечеството е постигало духовно просветление и спасение, достигайки върха на **Дървото на живота**.

Накрая бих искала да отбележа, че съм се фокусирала основно върху артистичното представяне на дървесата и цветята, със значението им, както и да доставя визуално удоволствие на публиката. Не съм ботанист и нямам за цел тези малки картини да се използват с начуна цел, тъй като те не са 100% ботанически коректни. Обикновената цел на тези колекция от миниатюри е да изградя **мозайка от натюрморти на цветя и дървеса**, които използваме в ежедневието си, за да украсим пространствата които обитаваме, да отбележим важни събития в живота на близките ни, да се преклоним пред качествата за прехрана и лечение които тези растения имат, както и да ги превърнем в малки амулети, които имат символична предпазна функция за нас.

Всеки от тези натюрморти може да бъде разглеждан като отделно изображение със собствено значение. Но, те също така са компактна мозайка или сериграфия. Затова носят името **“Шепота на листата”** – те са като малко ехо, идващо от разнообразните ботанически обитатели на гората, което достига до нас като поредица от ефирни вълни. От всеки един от нас зависи дали ще чуе това ехо, какво специфично послание ще извлече за себе си и как ще го почувства.

ЕПИЛОГ

Обобщавайки, бих искала да цитирам Иво Андрич в подкрепа на идеите за моите картини и посланията им към вас, тези които ще отделите време да ги разгледате:

"Между страха, че нещо ще се случи и надеждата, че все още има шанс то да не стане, съществува много по голямо пространство и време отколко си мислим. В това тясно, трудно, голо и тъмно пространство и време много от нас изкарват целия си живот."

Точно затова трябва **да бъдем прозорливи...**

*** * ***

Благодаря ви затова, че отделихте време да разгледате изложбата и да прочетете придружаващите я текстове. Надявам се, че ви е донесла ново познание, надежда и удоволствие.

С уважение,

**Силвия Карамфилова
Художник**